

Další působení rosikrucianství V 17. A 18. STOLETÍ

Rudolf Steiner

Působení rosikrucianství v 17. a 18. století můžeme rozdělit na dva proudy, exoterní a esoterní. Jako esoterní můžeme označit proud, který sice nenavazuje přímo na rosikrucianské dokumenty, avšak je vnitřně inspirován rosikrucianským impulzem. Máme tím na mysli především Lessinga a Goetha. O tomto kulturním proudu hovoří Rudolf Steiner například v květnu 1907 v Mnichově na přednášce pro žáky Esoterní školy.

[...] Ostatně ten, kdo zná dějiny a zejména vnější dějiny rosikrucianství, jak jsou zaznamenány v literatuře, ví velmi málo o skutečném obsahu rosikrucianské theosofie. To, čím je rosikrucianská theosofie, žije od 14. století jako něco, co je pravdivé nezávisle na svých dějinách, tak jako je geometrie pravdivá a poznatelná nezávisle na dějinách geometrie a jejím postupném vystupování. Poukažme proto jen letmo na některé skutečnosti, jež jsou známy z dějin.

Bylo to v roce 1459, kdy vznešená spirituální individualita, vtělená v lidské osobnosti nesoucí před světem jméno Christian Rosenkreutz, vystoupila jako učitel zprvu malého kruhu zasvěcených žáků. V roce 1459 byl Christian Rosenkreutz v přísně v sobě uzavřeném spirituálním bratrstvu zvaném *Fraternitas Rosae crucis* povýšen na *eques lapidis aurei*, rytíře zlatého kamene. V průběhu přednášek nám bude stále jasnější, co to znamená. Tato vznešená spirituální individualita, která vstoupila na fyzickou pláň ve vnější osobnosti Christiana Rosenkreutze, působila znovu a znovu jako vůdce a učitel rosikrucianského proudu v „tomtéž těle“, jak se říká v okultismu. V následujících hodinách poznáme také význam výrazu „znovu a znovu v tomtéž těle“, až budeme mluvit o osudu člověka po smrti.

V 18. století bylo posláním tohoto bratrstva nechat spirituální cestou něco esoterního vplynout do středoevropské kultury, a proto vidíme, že v rámci exoterní kultury zazáří leccos, co je sice vnějškové, exoterní, co však není ničím jiným než vnějším výrazem esoterní moudrosti. V průběhu staletí se ne jeden člověk snažil nějakým způsobem prohlédnout moudrost, kterou nazýváme rosikrucianskou; to se jim nepodařilo. Tak se Leibniz⁷⁴ marně snažil přiblížit se zdroji rosikrucianské moudrosti. Jako záblesky však tato rosikrucianská moudrost zazářila v jednom exoterním spise, který vyšel, když se Lessingova fyzická pouť chýlila ke konci. Je to Lessingova *Výchova lidského pokolení*.

Stačí, budeme-li tento spis číst mezi řádky; v jeho závěru pak - ovšem jen jako esoterici - poznáme, že je vnějším výrazem rosikruciánské moudrosti.

Zvlášť velkolepým způsobem tato moudrost zazářila v člověku, který zrcadlil kulturu tehdejší Evropy, a sice mezinárodní kulturu, na přelomu 18. století: v Goethovi. Když se Goethe v poměrně mladých letech svého života přiblížil jednomu rosikruciánskému prameni, přijal něco z nanejvýš pozoruhodné vysoké iniciace. Mluví-li se o Goethově iniciaci, lze tomu snadno porozumět nesprávně; sluší se proto možná právě zde poukázat na to, jak se tomu s tímto zvláštním druhem iniciace má.

Bylo to v mezidobí, kdy opustil univerzitu v Lipsku, než odešel do Štrasburku. Tu se událo něco navýsost pozoruhodného. Goethe měl zážitek, který ho zasáhl v hloubi duše a navenek se projevil skutečností, že v posledním lipském období byl opravdu velmi blízko smrti. Leže v těžké nemoci na lůžku měl významný zážitek, něco na způsob iniciace. Goethe si toho zprvu nebyl vědom a tato iniciace působila jako určitý poetický proud v jeho duši, a byl to nanejvýš pozoruhodný proces, jak se tento proud vpracovával do jednotlivých součástí jeho tvorby.

Takovýto záblesk najdeme v básni *Mystéria*, kterou ti nejbližší Goethovi přátelé označili za jeden z jeho nejhlubších výtvorů. Tato skladba je skutečně založena tak hluboce, že Goethe nikdy nedokázal najít sílu, aby tento fragment dokončil. Tehdejší kulturní proud ještě neměl sílu, aby navenek ztvárnil celou hloubku života, pulzujícího v této básni. Tuto báseň je třeba považovat za jeden z nejhlubších pramenů Goethovy duše; pro všechny Goethovy komentátory je to kniha se sedmi pečeti.

Pak se ale tato iniciace stále více rozvíjela, až si ji Goethe začal více či méně uvědomovat a mohl konečně vytvořit onu pozoruhodnou prozaickou skladbu, kterou známe jako *Pohádku o zeleném hadu a krásné Lilii*. Je to jeden z nejhlubších spisů světové literatury; kdo ji dokáže správně interpretovat, ten ví mnoho o rosikruciánské moudrosti.

Avšak tenkrát, když měla rosikruciánská moudrost vplynout do obecné kultury, se stalo, že způsobem, o kterém zde nemusím dále mluvit, byla na rosikruciánské moudrosti spáchána určitá zrada, takže jisté představy rosikruciánské moudrosti exoterně unikly do velkého světa. Dvě věci - tato zrada na jedné straně a na druhé straně nutnost, aby kultura Západu zůstala po nějaký čas, během 19. století, na fyzické pláni esoterikou neovlivněna - vyvolaly nutnost, aby se prameny rosikruciánské moudrosti a především také velký zakladatel, jenž byl od té doby stále na fyzické pláni, jakoby stáhli, takže v první polovině a rovněž ve značné části druhé poloviny 19. století nebylo možné objevit mnoho z rosikruciánské moudrosti. Teprve v naší době opět vyvstala možnost odkrýt prameny rosikruciánské moudrosti a nechat ji vplývat do obecné ostatní kultury, a kdybychom tuto kulturu studovali, přišli bychom na důvody, proč tomu tak muselo být.

Přednáška pro žáky Esoterní školy, 22 května 1907, Mnichov